

Л. В. КУРІННА

методист, викладач

КВНЗ “Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія” ЗОР

СОЦІОКУЛЬТУРНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ: ДЕФІНІТИВНИЙ АНАЛІЗ ПОНЯТТЯ

У статті здійснено дефінітивний аналіз терміна “соціокультурна компетентність”: визначено базові поняття, на основі яких було утворено цю термінологічну одиницю, та розкрито їх сутність; розглянуто думки різних науковців щодо формулювання визначення досліджуваного терміна; виявлено спільне та відмінне в запропонованих дослідниками дефініціях; сформульовано власне визначення поняття “соціокультурна компетентність”. Висвітлено взаємозв’язок термінів “соціокультурна компетентність”, “соціокультурне середовище” та “соціокультурний простір”. На основі узагальнення дефініцій поняття “соціокультурна компетентність”, запропонованих науковцями, визначено її ключові характеристики.

Ключові слова: соціальний, культура, компетентність, соціокультурна компетентність, соціокультурне середовище, соціокультурний простір.

Дослідження проблеми формування соціокультурної компетентності особистості є актуальним, оскільки сучасне суспільство потребує від кожної людини володіння конкретними соціальними та культурними якостями, знаннями, вміннями, а саме: загальна освіченість, культура спілкування та поведінки, комунікабельність, здатність до самореалізації в суспільстві, знання особливостей культури свого та інших народів, толерантне та відкрите ставлення до представників інших культур, уміння творчо підходити до виконання будь-якої справи.

Соціокультурна компетентність включає в себе два взаємопов’язані аспекти – соціальний і культурний. Кожна людина є істотою соціальною, оскільки живе та розвивається в конкретному суспільстві. Проте цей розвиток був би неповноцінним без дотримання загальних культурних норм, без знання традицій та звичаїв свого народу.

Термін “соціокультурна компетентність” досліджувало багато науковців, таких як К. В. Дворак [5], Т. А. Жукова [6], Л. П. Кнюх [9], С. М. Колова [10], С. В. Пахотіна [12], А. Ю. Полєнова [13], Л. О. Риченкова [14], А. М. Сафонов [15], П. В. Сулейманова [17], К. В. Тихомирова [10], Т. М. Фоменко [18], С. Е. Чехова [19] та ін. Вони проаналізували це поняття за такими напрямками:

- визначення терміна “соціокультурна компетентність”;
- структура, роль і місце соціокультурної компетентності;
- теоретичні передумови формування соціокультурної компетентності;
- педагогічні умови становлення соціокультурної компетентності;
- процес формування та розвитку соціокультурної компетентності;
- педагогічна технологія формування соціокультурної компетентності.

Об'єктами досліджень учених у контексті цієї проблеми стали учнівська та студентська молодь, а також молоді спеціалісти. Проте аналіз наукових праць показує, що найбільш актуальним є формування соціокультурної компетентності саме в студентів.

Зважаючи на вищезазначене, ми виявили, що недостатньо уваги приділяють саме дефінітивному аналізу досліджуваного поняття, що й зумовило вибір теми дослідження.

Мета статті – здійснити дефінітивний аналіз поняття “соціокультурна компетентність”.

Поняття “соціокультурна компетентність” є багатоаспектним, має широке трактування й характеризується як рівень загальної освіченості та загальної культури особистості, надає можливості людині для подальшої неперервної самоосвіти, самопізнання, самостійних розмірковувань про явища в різноманітних галузях діяльності нашого суспільства та культури. Чим вище рівень сформованості соціокультурної компетентності особистості, тим вона активніше орієнтується в різних сферах соціального та культурного життя [16].

Аналізуючи термін “соціокультурна компетентність”, доцільно акцентувати на таких базових поняттях, як “соціальний”, “культура” та “компетентність”.

У “Словнику термінів із загальної та соціальної педагогіки” поняття “соціальний” визначено як громадський, пов'язаний з життям і відносинами людей у суспільстві [4, с. 100].

Термін “культура” в “Короткому словнику сучасної педагогіки” трактується як історично визначений рівень розвитку суспільства, творчих сил і здібностей людини, виражений у типах і формах організації життя та діяльності людей, у їх відносинах, а також у створених ними матеріальних і духовних цінностях [11, с. 47].

Згідно із Законом України “Про культуру”, культура – сукупність матеріального та духовного надбання певної людської спільноти (етносу, нації), нагромадженого, закріпленого і збагаченого протягом тривалого періоду, що передається від покоління до покоління, включає всі види мистецтва, культурну спадщину, культурні цінності, науку, освіту та відображає рівень розвитку цієї спільноти [8].

Поєднання понять “соціальний” і “культура” сприяє утворенню терміна “соціокультурний”, який розглянуто у “Великому тлумачному словнику російської мови” як зумовлений соціальними та культурними причинами [3, с. 1243]. Ми погоджуємося з визначенням цього поняття й надалі розглядатимемо термін “соціокультурний” як такий, що поєднує в собі два взаємопов'язані аспекти – соціальний і культурний.

Наступне поняття, на якому варто зосередити увагу, – “компетентність”. Згідно із Законом України “Про вищу освіту”, компетентність – динамічна комбінація знань, умінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних

цінностей, яка визначає здатність особи успішно здійснювати професійну та подальшу навчальну діяльність і є результатом навчання на певному рівні вищої освіти [7].

Поняття “компетентність” аналізують у різних науках. Розглянемо його з погляду психології, педагогіки та лінгводидактики.

Згідно зі “Словником практичного психолога”, термін “компетентність” (від лат. *competens* – відповідний, здібний) розглядається як психосоціальна якість, що означає силу та впевненість, які витікають з почуття власної успішності та корисності, й це почуття дає людині усвідомлення своєї здатності ефективно взаємодіяти з оточенням [20, с. 184].

У “Короткому словнику сучасної педагогіки” поняття “компетентність” визначено як володіння знаннями, що дають змогу робити висновки про будь-що [11, с. 44].

У “Новому словнику методичних термінів і понять (теорія та практика навчання мовам)” термін “компетентність” визначено як здатність особистості до виконання будь-якої діяльності на основі життєвого досвіду й набутих знань, умінь, навичок [1, с. 107].

Узагальнюючи вищесказане, під “компетентністю” розуміємо якість особистості, яка дає змогу людині використовувати набуті знання, вміння та навички на практиці, в різних життєвих ситуаціях.

Отже, ми розглянули базові поняття, на основі яких утворився термін “соціокультурна компетентність”. Розглянемо його детальніше.

Існує багато дефініцій поняття “соціокультурна компетентність”, оскільки кожен дослідник розуміє його по-різному. Проаналізуємо запропоновані дослідниками визначення цього терміна.

Вчена С. М. Колова запропонувала авторське трактування соціокультурної компетентності, яка характеризується наявністю толерантності та відкритості до відмінностей у людях, а також загальним умінням мобілізувати свій досвід і здібності на пошук, обробку та застосування соціокультурної інформації в конкретній ситуації для вирішення конкретних професійних проблем міжкультурного спілкування [10, с. 43]. Дослідниця акцентує на тому, що необхідно толерантно ставитися до кожної особистості, враховувати той факт, що всі люди різні, мати сформовані дослідницькі навички, володіти вмінням вирішувати проблеми, які виникають у процесі спілкування представників різних культур.

Дещо відмінну від вищерозглянутої дефініцію знаходимо в К. В. Тихомирової. На її думку, соціокультурна компетентність – це певна ступінь знайомства з соціокультурним контекстом, яка передбачає знання правил і соціальних норм поведінки носіїв мови, традицій, історії, культури та соціальної системи [10, с. 43]. Вчена зосереджує увагу на когнітивному аспекті, що передбачає отримання знань про культуру, традиції, історію, поведінкові норми інших народів. Проте, на нашу думку, соціокультурну компетентність неможливо всебічно охарактеризувати, розкривши лише один із її аспектів (у цьому випадку – знаннєвий). Адже сам термін “компетент-

ність” передбачає наявність у особистості знань, умінь і практичних навичок, які є основою для здійснення нею подальшої діяльності.

Дещо подібне розуміння терміна “соціокультурна компетентність” знаходимо в дослідниці С. Е. Чехової. Вона трактує це поняття як інтегративну якість особистості, яка включає в себе знаннєве обґрунтування (випереджувальне та рефлексивне) поведінкових актів на основі усвідомлено прийнятих рішень [19, с. 64]. Вчена наголошує на інтегративності цього терміна, тобто поєднанні в ньому декількох різних аспектів. На її думку, особистість усвідомлено приймає рішення, спираючись на поведінку людей у різних ситуаціях. Як і К. В. Тихомирова, дослідниця робить акцент на когнітивному аспекті соціокультурної компетентності, розуміючи під ним знаннєве пояснення поведінки різних людей, яке може бути випереджувальним і несвідомим.

Наступна дефініція поєднує в собі деякі аспекти попередніх визначень і доповнюється новими ідеями, за рахунок чого характеризує досліджуване нами поняття більш повно й цілісно. К. В. Дворак визначає соціокультурну компетентність як інтегративну властивість особистості, яка характеризується наявністю толерантного та відкритого ставлення до представників різних мовних спільнот, умінням творчо підходити до виконання своєї справи, а також загальним умінням мобілізувати весь свій досвід і наявні соціокультурні знання для результативного вирішення конкретних професійних завдань у ситуації міжкультурного спілкування [5, с. 32–33]. Автор наданого визначення вважає, що досліджуване поняття є інтегративним, оскільки поєднує в собі багато аспектів: толерантність, відкритість до представників інших культур, творчий підхід до виконання будь-якої справи, використання досвіду та знань під час вирішення конкретних завдань під час міжкультурної взаємодії. Бачимо, що названі аспекти взаємопов’язані між собою, хоча прослідковується певне їх розмежування на аспекти “соціальні” та “культурні”. Так, уміння творчо підходити до виконання своєї справи та мобілізувати весь свій досвід для результативного вирішення конкретних професійних завдань мають більш соціальну спрямованість, тоді як толерантне та відкрите ставлення до представників різних мовних спільнот і вміння результативно вирішувати конкретні професійні завдання в ситуації міжкультурного спілкування – культурну спрямованість.

Ще одне визначення досліджуваного нами терміна включає в себе багато ґрунтовних характеристик соціокультурної компетентності та свідчить про глибокий аналіз, здійснений його автором. А. Ю. Полєнова розуміє під соціокультурною компетентністю здатність особистості свідомо й продуктивно діяти в ситуації невизначеності, позитивно вирішуючи життєво важливі завдання соціуму, суб’єктивно осмислюючи можливості варіантів відповідної поведінки всіх, хто вступає з нею в соціальну взаємодію, набуваючи різних форм культурного самовираження й творчості позитивно зорієнтованих соціальних груп та окремих індивідів при освоєнні ними соціального простору [13, с. 77]. Можемо зробити висновок, що вчена ак-

центує на таких ключових ознаках досліджуваного поняття: усвідомлена та ефективна діяльність особистості в різних ситуаціях; вирішення життєво важливих соціальних завдань; передбачення різних варіантів поведінки суб'єктів, з якими вона взаємодіє; набуття культурного самовираження та творчості. Отже, ми ще раз переконуємося в тому, що термін “соціокультурна компетентність” є багатоаспектним.

Наступна дефініція поняття, яку пропонує Т. А. Жукова, поєднує в собі теоретичні та практичні аспекти соціокультурної компетентності. Дослідниця вважає, що соціокультурна компетентність – інтегративна властивість особистості, що характеризує її теоретичну та практичну готовність до соціокультурної діяльності, вираженої в особистісно-усвідомленому позитивному ставленні до неї, в наявності глибоких і міцних знань і вмінь, спрямованих на вирішення соціокультурних завдань [6, с. 33]. Отже, вчена підтверджує положення С. Е. Чехової та К. В. Дворак про те, що соціокультурна компетентність є інтегративною властивістю особистості, що свідчить про певну схожість їх дефініцій досліджуваного терміна. Т. А. Жукова наголошує не лише на теоретичній готовності особистості до соціокультурної діяльності, а й на практичній, що є надзвичайно важливою якістю кожної сучасної людини.

Подальший дефінітивний аналіз поняття “соціокультурна компетентність” показав, що науковці С. В. Пахотіна та П. В. Сулейманова дотримуються однієї думки щодо визначення цього терміна. Вони вважають, що соціокультурна компетентність – це володіння сукупністю знань, умінь і якостей, необхідних для міжкультурної комунікації в конкретних соціальних умовах, з урахуванням культурних і соціальних норм комунікативної поведінки [12, с. 26; 17, с. 10]. Дослідниці акцентують на тому, що соціокультурна компетентність особистості проявляється через певні знання, вміння та якості, завдяки яким людина спілкується з представниками інших національностей у конкретних соціальних і культурних умовах. Крім цього, особистість має регулювати свою поведінку згідно з нормами, прийнятими серед представників інших культур, оскільки в кожній країні вони мають свої відмінності.

Наступне визначення розкриває певні соціальні та культурні складові досліджуваного нами терміна. Під соціокультурною компетентністю Л. О. Риченкова розуміє інтегративну складову соціального, загальнокультурного та індивідуального потенціалів особистості; вона полягає в умінні здійснювати міжособистісне та міжкультурне спілкування, застосовуючи знання про національно-культурні особливості країни, мова якої вивчається [14, с. 47]. Дослідниця наголошує на взаємозв'язку соціального, загальнокультурного та індивідуального потенціалів особистості. Крім цього, на її думку, соціокультурна компетентність має базуватися на знаннях мови, традицій, культури інших держав, враховуючи які особистість може спілкуватися з їх представниками.

Т. М. Фоменко трактує соціокультурну компетентність як якісну характеристику особистості, що базується на сукупності набутих знань соціальних і культурних сфер життя, ціннісних орієнтацій; здатність та готовність до міжкультурного спілкування з носіями інших мов і культур [18, с. 153]. Ця дефініція відображає дві ключові характеристики досліджуваного поняття, а саме: знання соціальних і культурних сфер життя, здатність та готовність до спілкування з представниками інших культур. У результаті такого спілкування особистість набуває певного соціального та життєвого досвіду, що сприяє підвищенню в неї рівня сформованості соціокультурної компетентності.

Автор наступного визначення розглядає соціокультурну компетентність у контексті знань і вмінь, які є ключовими характеристиками терміна “компетентність” взагалі. Л. П. Кнюх вважає, що соціокультурна компетентність – знання про національні та культурні особливості країни, мову якої вивчають, норми поведінки в мовному середовищі та вміння адаптувати своє мовлення до цих норм поведінки та соціокультурного контексту комунікації [9]. Це визначення має деякі спільні риси з тим, яке запропонувала Л. О. Риченкова. Ця спільність виявляється в тому, що обидва автори зосереджують увагу на знаннях національних і культурних особливостей країни, мову якої особистість вивчає. І тільки на основі наявних знань людина дотримується поведінкових норм, прийнятих у конкретному середовищі, та пристосовує своє мовлення до них.

Таким чином, ми розглянули дефініції поняття “соціокультурна компетентність”, які надають різні дослідники. Деякі з них мають спільні риси, інші – суттєво відрізняються між собою. Узагальнюючи вищевикладене, ми надаємо власну дефініцію поняття “соціокультурна компетентність”. На нашу думку, соціокультурна компетентність – це якість особистості, яка визначає рівень її соціального та культурного розвитку: володіння загальною культурою, знання культурної спадщини свого народу, вміння проявляти ініціативу в будь-яких справах, здатність до активної суспільно корисної діяльності. У цьому визначенні ми зробили акцент на соціальному та культурному рівнях розвитку особистості, оскільки вони є основними складовими досліджуваного виду компетентності.

Аналізуючи термін “соціокультурна компетентність”, доцільно також зосередити увагу на таких поняттях, як “соціокультурне середовище” та “соціокультурний простір”.

Існує декілька різних дефініцій поняття “соціокультурне середовище”. Під соціокультурним середовищем науковець А. М. Сафонов розуміє сукупність відповідних умов, об’єктів, системи відносин між людьми, безпосереднє оточення особистості [15, с. 53–54].

Дещо схоже, але більш розширене визначення надає О. Р. Алексєєва. Вона вважає, що соціокультурне середовище – це оточення людини, система зовнішніх обставин, що включає множину параметрів, які впливають на життєдіяльність особистості, її психічний та соціальний розвиток, і характеризується реальною цілісністю [2, с. 117].

Близьким до терміна “соціокультурне середовище” є поняття “соціокультурний простір”. Соціокультурний простір, на думку А. М. Сафонова, варто трактувати як сукупність суспільних інститутів, які включають сім’ю, побутове оточення, громадські заклади, заклади базової та безперервної освіти, формальні та неформальні об’єднання молоді, навчальні та виробничі колективи, інформаційні та культурні, освітні й комунікативні центри, засоби масової інформації, спілкування, традиції та звичаї соціуму, соціокультурні цінності [15, с. 54, 70].

О. Р. Алексєєва висуває гіпотезу про те, що соціокультурний простір характеризується реальною цілісністю, представлений організмом і середовищем та наповнений системою соціальних і культурних стосунків, ініціюванням варіативності соціального становлення людини, залученням особистості до культури [2, с. 117].

Поряд з поняттям “соціокультурний простір” розглядають також термін “соціокультурний освітній простір”, під яким розуміють спеціально організовану педагогічну сферу, структуровану систему педагогічних факторів і умов становлення особистості [13, с. 43].

Розмежувати поняття “соціокультурне середовище” та “соціокультурний простір” досить важко. Так, А. Ю. Поленова зазначає, що в соціокультурному контексті “простір” та “середовище” є близькими, але не синонімічними поняттями. На її думку, термін “середовище” відображає взаємозв’язок умов, які забезпечують розвиток людини. Середовище визначає не просто оточення людини, а те оточення, яке вона сприймає, на яке реагує, з яким вступає в контакт, взаємодіє [13, с. 50]. Соціокультурне середовище є простором, що забезпечує мешканцям можливість самореалізації в межах самостійно визначених і прийнятих соціальних позицій [13, с. 4]. Також дослідниця зосереджує увагу на тому, що формування цілісного соціокультурного середовища має дві цілі: забезпечення соціокультурної взаємодії особистості та груп і задоволення духовних потреб [13, с. 4].

Деякі дослідники вважають, що поняття “соціокультурне середовище” та “соціокультурний простір” є синонімами. Наприклад, А. Ю. Поленова акцентує на тому, що інституціонально соціокультурне середовище окремих територій утворюють не тільки заклади культури, освіти, суспільні (наукові, просвітницькі, етнічні, конфесійні) організації, а й інформаційні структури – електронні та друковані засоби масової інформації, інститути книжної справи [13, с. 5]. Подібну думку висловив А. М. Сафонов, що було зазначено вище, але стосовно соціокультурного простору. Також науковець наголосив на тому, що формування соціокультурної компетентності залежить від розширення та збагачення соціокультурного простору, від активності особистості [15, с. 54, 70].

Узагальнюючи вищевикладені думки, можемо зазначити, що терміни “соціокультурне середовище” та “соціокультурний простір” науковці розглядають по-різному: одні вважають їх синонімами, інші – близькими, але не синонімічними поняттями. На нашу думку, в соціокультурному контексті поняття “середовище” є вужчим, ніж поняття “простір”, і охоплює

найближче оточення людини, тоді як “простір” обіймає більш широкі кола соціальних і культурних відносин.

Висновки. Таким чином, ми здійснили дефінітивний аналіз поняття “соціокультурна компетентність”, у межах якого розглянуто різні визначення, надані іншими дослідниками, та запропонували власну дефініцію досліджуваного терміна.

Узагальнення дефініцій терміна “соціокультурна компетентність”, запропонованих науковцями, дало змогу визначити такі її характеристики: сукупність знань, умінь і якостей, необхідних для міжкультурної комунікації в конкретних соціальних та культурних умовах; сукупність набутих знань соціальних та культурних сфер життя, ціннісних орієнтацій, національних і культурних особливостей інших країн, правил та норм поведінки в мовному середовищі; наявність глибоких і міцних знань та вмінь, спрямованих на вирішення певних соціокультурних завдань; загальна освіченість і загальна культура особистості; толерантне та відкрите ставлення до представників різних мовних спільнот; особистісно-усвідомлене позитивне ставлення до соціокультурної діяльності; вміння мобілізувати свій досвід та здібності на пошук, обробку й застосування соціокультурної інформації в конкретній ситуації для вирішення конкретних професійних проблем міжкультурного спілкування; вміння адаптувати своє мовлення до прийнятих у певному середовищі норм поведінки та соціокультурного контексту комунікації; вміння творчо підходити до виконання своєї справи; теоретична та практична готовність до соціокультурної діяльності; регулювання особистістю своєї поведінки згідно з нормами, прийнятими серед представників інших культур; здатність і готовність до міжособистісного та міжкультурного спілкування з носіями інших мов та культур; здатність свідомо й продуктивно діяти в ситуації невизначеності; здатність позитивно вирішувати життєво важливі завдання соціуму; здатність особистості суб’єктивно осмислювати можливі варіанти відповідної поведінки всіх, хто вступає з нею в соціальну взаємодію; здатність набувати різних форм культурного самовираження й творчості позитивно зорієнтованих соціальних груп та окремих індивідів при освоєнні ними соціального простору.

Також ми розглянули поняття “соціокультурне середовище” й “соціокультурний простір” і висвітлили їх вплив на формування соціокультурної компетентності особистості.

Здійснений нами аналіз не завершує дослідження проблеми формування соціокультурної компетентності особистості, а закладає базис для проведення подальших розвідок у цьому напрямі.

Список використаної літератури

1. Азимов Э. Г. Новый словарь методических терминов и понятий (теория и практика обучения языкам) / Э. Г. Азимов, А. Н. Щукин. – Москва : ИКАР, 2009. – 448 с.
2. Алексеева О. Р. Роль соціокультурного простору освітнього закладу в соціалізації підлітків / О. Р. Алексеева // Вісник Глухівського національного педагогічного університету ім. О. Довженка : зб. наук. праць / Глухівський НПУ ім. О. Довженка ; ре-

дкол.: О. І. Курок (відп. ред.) та ін. – Глухів : РВВ Глухівського НПУ ім. О. Довженка, 2016. – Вип. 30. – С. 113–122.

3. Большой толковый словарь русского языка / сост. и глав. ред. С. А. Кузнецов. – Санкт-Петербург : Норинт, 2000. – 1536 с.

4. Воронин А. С. Словарь терминов по общей и социальной педагогике : учебное электронное текстовое издание / А. С. Воронин ; науч. ред. Г. Д. Бухарова. – Екатеринбург, 2006. – 135 с.

5. Дворак Е. В. Педагогические условия становления социокультурной компетентности студентов технического вуза : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Е. В. Дворак. – Иркутск, 2006. – 196 с.

6. Жукова Т. А. Педагогическая технология формирования социокультурной компетентности будущих учителей : дисс. ... канд. пед. наук : 13.00.08 / Т. А. Жукова. – Самара, 2007. – 202 с.

7. Закон України “Про вищу освіту” від 01.07.2014 р. № 1556-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.

8. Закон України “Про культуру” від 14.12.2010 р. № 2778-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2778-17>.

9. Кнюх Л. П. Теоретичні передумови формування соціокультурної компетентності учнів загальноосвітньої школи в процесі вивчення іноземної мови [Електронний ресурс] / Л. П. Кнюх. – Режим доступу: http://ito.vspu.net/konference15/15_11/Knux.pdf.

10. Колова С. М. Формирование социокультурной компетентности будущих специалистов : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.08 / С. В. Колова. – Челябинск, 2002. – 190 с.

11. Санжиева Т. Б. Краткий словарь современной педагогики / сост. Т. Б. Санжиева, Ю. Г. Резникова, Т. К. Солодухина и др. ; под. ред. Л. Н. Юмсуновой. – 2-е изд., перераб. доп. – Улан-Удэ : Изд-во Бурятского госуниверситета, 2001. – 100 с.

12. Пахотина С. В. Формирование социокультурной компетентности студентов неязыковых факультетов педагогического вуза: на примере факультета физической культуры : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.08 / С. В. Пахотина. – Ишим, 2007. – 205 с.

13. Поленова А. Ю. Формирование социокультурной компетентности учащейся молодежи средствами письменной коммуникации : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.05 / А. Ю. Поленова. – Ростов-на-Дону, 2006. – 194 с.

14. Рыченкова Л. А. Формирование социокультурной компетентности будущих учителей иностранных языков : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.08 / Л. А. Рыченкова. – Волгоград, 2008. – 203 с.

15. Сафонов А. Н. Развитие социокультурной компетентности молодых специалистов в системе послевузовского образования : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.05 / А. Н. Сафонов. – Москва, 2006. – 141 с.

16. Структура соціокультурної компетентності майбутніх вчителів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://my-psy.ucoz.ua/publ/struktura_sociokulturnoji_kompetentnosti_majbutnikh_uchiteliv/1-1-0-36.

17. Сулейманова П. В. Формирование социокультурной компетентности студентов многонационального региона : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.05 / П. В. Сулейманова. – Москва, 2014. – 20 с.

18. Фоменко Т. М. Визначення поняття “соціокультурна компетентність” у сучасній парадигмі вищої освіти / Т. М. Фоменко // Засоби навчальної та науково-дослідної роботи : зб. наук. праць / за ред. проф. В. І. Євдокимова, проф. О. М. Микитюка ; Харк. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. – Харків : ХНПУ ім. Г. С. Сковороди, 2014. – Вип. 42. – С. 149–156.

19. Чехова С. Э. Роль и место социокультурной компетентности в подготовке студентов вуза : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / С. Э. Чехова. – Нижний Новгород, 2003. – 215 с.

20. Шапарь В. Б. Словарь практического психолога / В. Б. Шапарь. – Москва : АСТ ; Харьков : Торсинг, 2005. – 734 с.

Стаття надійшла до редакції 03.02.2017.

Курина Л. В. Социокультурная компетентность: дефинитивный анализ понятия

В статье осуществлен дефинитивный анализ термина “социокультурная компетентность”: определены базовые понятия, на основе которых была образована данная терминологическая единица, и раскрыта их сущность; рассмотрены мнения различных ученых относительно формулирования определения исследуемого термина; выявлено общее и отличное в предложенных исследователями дефинициях; сформулировано собственное определение понятия “социокультурная компетентность”. Освещена взаимосвязь терминов “социокультурная компетентность”, “социокультурная среда” и “социокультурное пространство”. На основе обобщения дефиниций понятия “социокультурная компетентность”, предложенных учеными, определены ее ключевые характеристики.

Ключевые слова: *социальный, культура, компетентность, социокультурная компетентность, социокультурная среда, социокультурное пространство.*

Kurinna L. Socio-Cultural Competence: Definitional Analysis

The article draws our attention to the actuality of a problem of formation of person's socio-cultural competence. Basing on the results of definitional analysis of the term “socio-cultural competence” we have found out that socio-cultural competence includes two related aspects – social and cultural. The essence of basic concepts is shown: “social”, “cultural” and “competence”, which are the basis of the concept “socio-cultural competence”. The definitions of the term “socio-cultural competence” have been carefully studied given by other scientists, common and different features have been selected.

We have offered our own definition of the term “socio-cultural competence”. The concept of the formulated definition focuses on the basic levels of personal development: social and cultural.

While performing definitional analysis we have found out that it is of high investigational use to explore the definition of the terms “socio-cultural environment” and “socio-cultural space” together. Besides we have shown the connection the term “socio-cultural competence”. The author offers the idea that the term “environment” in socio-cultural context is a narrow concept and includes person's inner circle, while the term “space” is a wider concept and implies a wider range of social and cultural relations.

Having summarized the definitions of the concept “socio-cultural competence”, we have ascertained its key characteristics. These are: a range of knowledge, abilities and skills necessary for intercultural communication in specific social and cultural contexts; general educational and cultural peculiarities; tolerant and open attitude to the representatives of different language communities.

Key words: *social, culture, competence, socio-cultural competence, socio-cultural environment, socio-cultural space.*